

Bava Kamma (Mishnah 115a-115b)

וְזֶה בָּא בְּכַדּוֹ שֶׁל דְּבַשׁ — **This [person] was coming with his barrel of wine,** וְזֶה בָּא בְּחֻבֵיתוֹ שֶׁל יַיִן — **and this one was coming with his jug of honey.** נִסְדָּקָה חֻבֵית שֶׁל דְּבַשׁ — **The barrel of honey cracked** and the honey began to leak out, וְשִׁפְףָּה זֶה אֶת יַיִנוֹ וְהִצִּיל אֶת הַדְּבַשׁ לְתוֹכוֹ — **and this [person] with the wine poured out his wine** from its barrel, **and saved the honey in [the empty wine barrel].** [115b] אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ — **He receives only his fee,** i.e. the fee for his labor and for the use of his container. He is not reimbursed for the discarded wine. וְאָם אָמַר — **But if** before he poured out the wine, **he said** to the owner of the honey: אֶצִּיל אֶת שְׁלָףְךָ — **I will save your [honey],** but you must give me the value of what is mine (i.e. the wine), חַיִּיב לִיתֵּן לוֹ — **[the owner of the honey] is obligated to give him** the value of the wine.

Bava Kamma (Gemara 116a)

The Gemara asks:

אֲמַאי — **Why** must he pay him for the wine? וְנִימָא לֵיהּ — **Let him say to [the owner of the wine]:** מְשַׁטָּה אֲנִי בְּךָ — **I was joking with you!** I never really meant to pay you for your wine. מִי לֹא תִנְיָא — **Has it not been taught in a Baraisa:** הָרִי שֶׁהָיָה בּוֹרַח מִבַּיִת הָאֲסוּרִין — **There was one who was fleeing from prison,** וְהָיְתָה מַעֲבֹרַת לְפָנָיו — **and before him there was a ferryboat.** אָמַר לוֹ — **If he said to [the ferryman]:** טוֹל דִּינָר וְהַעֲבִירֵנִי — **"Take a dinar and ferry me across the river,"** אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ — **[the ferryman] receives only his fee.** אֶלְמָא אָמַר לֵיהּ מְשַׁטָּה אֲנִי בְּךָ — **We see from this Baraisa that [the passenger] can tell him:** When I offered you a *dinar*, **I was joking with you.** הֲכָא נִמֵּי לִימָא לֵיהּ מְשַׁטָּה אֲנִי בְּךָ — **Here too,** in the case of the wine and the honey, **let [the owner of the honey] say to [the owner of the wine]:** When I promised to pay for the wine, **I was joking with you.** — ? —

The Gemara answers:

הָא לֹא דְמִי אֶלָּא לְסִיפָא — **This** case of our Mishnah is analogous only to [the Baraisa's] second case, which reads: אָמַר לוֹ — **But if he said to him,** טוֹל דִּינָר זֶה בְּשַׁכְרָךָ וְהַעֲבִירֵנִי — **"Take this dinar as your fee, and ferry me across the river,"** נִתְּנָה לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם — **he must give him his fee in full** (i.e. the full *dinar*). מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סִיפָא — **Now, what is the difference between the first case and the second case?** אָמַר רַמִּי בַר חֲמָא — **It is as Rami bar Chama said:** בְּצִיּוּד הַשּׁוֹלָה דְּגִים מִן הַיָּם — **The second clause speaks of a ferryman who is also a fisherman,** וְאָמַר לֵיהּ — **and he says to [the escaped prisoner]:** אֶפְסַדְתִּי כְּוֹרִי — **"You caused me a loss of fish worth a zuz (a dinar),"** for this was the amount he would have caught during the time he spent ferrying the prisoner. Because the ferryman suffered a loss in the course of rendering his service, he is entitled to the promised sum, in compensation for his loss. So too in the case of our Mishnah, since the owner of the wine suffers a loss in saving the honey, he is entitled to receive compensation for his loss.

קבלת שכר להשבת אבידה

שלחן ערוך (חושן משפט רסה, א) - הרואה אבידה חייב להחזיר בחנם אם הוא בטל, אבל אם היה עוסק במלאכה ובטל ממלאכתו ששוה דינר והחזיר אבידה ששוה מאה דינר לא יאמר לו תן לי דינר שהפסדתי אלא נותן לו שכרו כפועל בטל שיבטל מאותה מלאכה שהיה עוסק בה.

תשלומין להפסד

שלחן ערוך (חושן משפט רסד, ה) - וכן שנים שהיו באים בדרך, זה בחבית של יין וזה בכד של דבש, ונסדק הכד של דבש וקודם שישפך הדבש לארץ שפך זה יינו והציל הדבש לתוך החבית אין לו אלא שכרו הראוי לו. ואם אמר לו אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי או שהתנה כן בפני בית דין הרי זה חייב ליתן לו.

סמ"ע (רסד, טז) - הטעם דמייירי דבעל הדבש היה שם והיה לו להתנות עמו שעל מנת שישלם לו דמי יינו הוא שופכו להציל הדבש, ומדלא התנה יכול האחר לומר אם לא הצלתהו הייתי מוצא אחר בשכירות זה והיה מצילו... ומינה דאם לא היה בעל הדבש שם להתנות עמו דצריך לשלם לו כל דמי יינו.

משטה אני בך

שלחן ערוך (חושן משפט רסד, ו) - היה זה בא בכד של דבש וזה בא בקנקנים ריקנים ונסדק כד הדבש ואמר לו בעל הקנקנים איני מציל לך דבש זה בקנקני עד שתתן לי חציו או שלישו או כך וכך דינרים וקבל עליו בעל הדבש ואמר לו הן, הרי זה שחק בו ואינו נותן לו אלא שכרו הראוי לו שהרי לא הפסידו כלום.
(רסד, ז) - וכן מי שברח מבית האסורים והיתה מעבורת לפניו ואמר לו העבירני ואני נותן לך דינר והעבירו אין לו אלא שכרו הראוי לו ואם היה צייד ואמר לו בטל מצודתך והעבירני נותן לו כל מה שהתנה עמו.

סמ"ע (רסד, יט) - מכל מקום שכר הראוי לו דהיינו שכר הטרחא ושכר הכלים צריך ליתן לו דמייירי באיש הנשכר לאחרים לעסוק בכלים מלאכת אחרים ושכר בטילתו ניכרת דלולי שעסק בזה היה עוסק בשכירות אחרת ואין עליו לבטל ממלאכתו בחנם בשביל הצלת ממון של זה, וכן הטעם במעבורת שאחר זה. ועוד נראה דאפילו אם ידוע שלא היה לו עסק אחר לעת עתה לעסוק בו והוא הדין לבעל מעבורת שלא היה לו לעת עתה מי להעבירו מכל מקום צריך ליתן לו שכרו כאחר כיון דכל השנה כשבא אחד ומבקש ממנו להעבירו או לעשות לו בכליו מלאכה כזאת או קלה או כבדה ממנה, שדרכן ליתן עליה שכר מותר לספן לקחת שכר עבור מלאכתו, לפיכך אינו מן הדין שיהא זה עדיף משום צורך הצלת ממונו או גופו, משום הכי צריך על כל פנים ליתן לו שכר כאיניש דעלמא. [ועי' מחנה אפרים (הלכות שכירות טו) שמתרץ קושיא זו באופן אחר.]

משפטי התורה (סימן ו, ע"ע סימן ד) - הוסיף על זה הסמ"ע, שפועל הלוקח כסף עבור אותה מלאכה שממנה הוא מתפרנס במשך כל השנה, אף על פי שעכשיו הוא קיים בעשיית מלאכתו גם מצות השבת אבידה או מצוה אחרת בכל זאת מותר לו לקבל שכר מלא עבור מלאכתו, משום שהפועל הנ"ל לוקח את השכר עבור עשיית מלאכתו הרגילה ולא בגלל המצוה שהוא מקיים באותה שעה.

לאור זאת, מותר לנהג מוניית לקחת שכר עבור הסעת חולה לבית חולים, מכיון שזו המלאכה שממנה הוא מתפרנס, ואין לו הבדל מהי מטרת הנוסע עמו.

על פי האמור, מאחר וזוהי פרנסתו ומלאכתו שממנה הוא מתפרנס לפיכך אפילו אם בעל העיתון חייב לפרסם את המודעה הזאת כי גם הוא חייב לעזור למאבד לקבל את אבידתו אולם את השכר הוא לוקח עבור עשיית מלאכה שהוא רגיל לקחת שכר עבורה.

אמנם אם בעל העיתון הלך ברחוב ומצא את השעון, בנידון זה הרי הוא התחייב להרים את השעון ולדאוג להשיבו לבעלים מדין השבת אבידה כמו שכל יהודי אחר חייב לעשות. לפיכך כעת מצווה בעל העיתון ללכת ולטרוח ולפרסם מודעות בבתי הכנסת ובחניות שבאותו איזור ללא תמורה.